

ὅτι γὰρ μόνος γὰρ διαξεί. τὸ γὰρ συμβιωῦν ἢ δὴ
καὶ ἀναγκῶν. εἰ τοίνυν ταῦτα καλὰ καὶ
ἡ βία καὶ ἀναγκῆ, ταῦτα δὲ μὴ ἀδέχε-
ται (εἶ) αἴτιον φιλίας, ὡς ἐδίδαξεν αὐτὸ καὶ ὁ αὐ-
τῶν φιλίας.

A non enim solus deget. Nam vitam ducere
cum alio, & iucundum, & necessarium
est. Quod si hæc honesta, & iucunda, nec-
non necessaria, & hæc sine amicitia esse
non possunt, opus erit amicitia ei, qui sibi
fatis sit.

CAPVT XVI.

Κεφάλαιον 15.

Πότερον δὲ πολλοὺς ἀπαιτεῖ φίλους, ἢ
ὀλίγους; εἴτε δὴ πολλοὺς, ὡς ἀπλῶς εἴ-
πειν, οὐτ' ὀλίγους δὲ εἰ πολλῶν μὲν γὰρ ὄν-
των, ἔργον ἐφ' ἑκαστον μερίσται τὸ φιλεῖν. ἐφ'
ἀπαιτῶν γὰρ καὶ ἡδ' ἄλλων ἐξ ἀδυνατεῖ ἢ
μῆδ' ἢ φύσει ἀδυνάτου, ὡς, ὡς τὸ ὅτι πολὺ
ἀφικεῖται, οὐτε γὰρ τῆ ὄψει ὅτι πολὺ ὄρω-
μι, ἀλλ' ἐὰν πλείον ὑποσπίσης τῆ συμμέτρου,
ἐλλείπει δια τὴν ἀδυνατίαν τῆς φύσεως.
οὐτ' ἐπ' ἀκοῆς, οὐτ' ὅτι ἡδ' ἄλλων. ὁμοίως
ὅτι πλείων. ἐλλείπει οὖν τῆ φιλείᾳ δι' ἀ-
δυναμίαν, ἐγκλήματ' αὐτῆς εἶναι δικαιοσύνη,
καὶ ἐκ αὐτῆς φίλος, μὴ φίλων γὰρ, ἀλλ' ἢ τῶν
γὰ λόγῳ ἢ διὰ φιλίαν οὐ τῆτο βουλεύεται. ἐπ' αὐ-
τῶν πολλῶν, ἐκ εἴτε πλείωσται λυποῦμενον.
πολλῶν γὰρ ὄντων, εἰκὸς αἰεὶ παρ' ἑνα γένηται
συμβάσει πὶ ἀπύχματ' ὄντων ἡμιῶν ἀναγκῶν
λυπεῖται. οὐτ' αὖ πάλιν ὀλίγοις, ἕνα
ἢ δύο, ἀλλὰ συμμέτρως τῶν κερῶν τῆ αὐτῆς
ἐρημῆς ὡς τὸ φιλεῖν.

Vtrum multos habere amicos expe-
dit, an paucos? Neque profecto mul-
tos (vt paucis absoluiam) si que paucos o-
portet. Nam si multi erunt, amorem in
singulos distribuere, erit operosum. In
cunctis siquidem aliis, imbecilla natura
nostra, in plurima peruenire non potest.
Nam neque oculorum acie longè pen-
trare possumus: sed si iusto intervallo lèn-
gius affueris, ob imbecillam naturam de-
ficit: neque auditu, neque aliis eiusmodi
omnibus. Quod igitur amare non possit,
deficit: atque ita iustæ criminationi lo-
cus erit: neque iam verus amicus fuerit il-
le censendus, qui non amet nisi verbo te-
nus. Cæterum hæc ratione esse non postu-
lat amicitia. Rursum si multi, nunquam mæ-
rere desierint. Inter multos namque par-
est, vt aliquid semper accidat infortu-
nium, vnde tristat necesse sit. Neque por-
rò paucos, vnum vel duos esse expedit:
sed inter parum & multum, vt dabitur oc-
casio, & vt quemque ad amandum sua vò-
luntas compellet.

CAPVT XVII.

Κεφάλαιον 16.

Μετὰ δὲ ταῦτα εἴη συνεπέον πῶς δεῖ
φίλω χρῆσθαι. ἐστ' εἰ ἐν ἀπάσῃ
φιλίᾳ ἢ σπείφει, ἀλλ' ἐν ἡ μάλιστα ἐγκυλοῦ-
σιν ἀλλήλοις οἱ φίλοι. ἐκ ἐγκυλοῦσιν δὲ ἐν
ταῖς ἀλλήλοις ὁμοίως ὄσον ἐν τῆ πατρὸς ὡς
ἡδ' ἐκ εἶναι ἐγκλήματ' αὐτοῦτον, ὄσον ἀξιοῦσιν
ἐν σπείφει ὡς αὐτῆς ἐγὼ σοὶ, οὐτῶ καὶ σὺ ἐμοί. εἰ
δὲ μὴ, ἐν ταῦτα το σφοδρῶν ἐγκλήματ'. ἐν δὲ
αἰσίοις φίλοις ἐκ εἶναι τὸ ἴσον. ἐστ' δὲ ἢ πατρὸς
ὡς ἡδ' ἐκ εἶναι ἐν αἰσίοις ὁμοίως ἢ γυναικὸς
ὡς αὐτῆς, ἢ οὐκίτου ὡς δεσπότῃ, καὶ
ἢ ἄλλως δὲ χεῖρο. ὅ καὶ βελτίονος οὐχ ἔξοισι
γὰρ ταῦτα ἐγκλήματ'. ἀλλ' ἐν τοῖς ἴσους
φίλοις καὶ ἐν τῆ αὐτῆς φιλίᾳ τὸ τοιοῦτον ἐγκ-
λήματ'. ὡς συνεπέον αὐτῆ εἶναι πῶς δεῖ χρῆ-
σθαι φίλω ἐν τῆ ἐν ἴσους φίλοις φιλίᾳ.

Dinceps considerandum fuerit, quo-
modo vtendum sit amico. Est profe-
cto non in omni amicitia hæc considera-
tio, sed in qua se inuicem maximè amici
obiurgant. Atqui non in aliis eodem mo-
do querelæ oriuntur: puta, in ea quæ est
patris erga filium, nulla est eiusmodi que-
rela, qualis in multis existere solet, quem-
admodum ego tibi, & tu mihi: quod si
non, hic iam vehemens fuerit criminatio.
At in amicis inæqualibus equalitas locum
non habet. est verò patris erga filium a-
micitia, in minimè æquali. Itidem vxoris
etga virum, aut serui erga dominum, pro-
fisque deterioris erga meliorem. Itaque
in iis talis nulla erit criminatio, quæ inter
æquales potius amicos, & in æquali ami-
citia locum habebit potius. Proinde con-
siderandum, quò pacto vtendum amico
fuerit, in ea demum amicitia, quæ inter
pares fuerit conciliata.